

Nr 22.

Ankom till riksdagens kansli den 6 maj 1938 kl. 1 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner om tullfrihet för varor, avsedda för läkemedelstillverkning m. m.

(1:a avd.)

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner nr 156 i första kammaren av herr *Holmström* och nr 268 i andra kammaren av herr *Henriksson* har hemställts »att sådan ändring måtte vidtagas i gällande tullförfattningar, att *dels* tillverkare av läkemedel berättigas att till riket införa för läkemedelstillverkning avsedda varor, oberoende av under vilken tulltaxerubrik de höra, utan erläggande av tullavgift, *dels ock* övriga importörer av för läkemedels tillverkning avsedda råvaror berättigas till restitution av erlagda tullavgifter i den mån vederbörande kan styrka, att den importerade varan försålts till läkemedelstillverkare i och för dennes tillverkningsrörelse».

Vid behandlingen av motionerna har utskottet anlitat byråchefen i generaltullstyrelsen E. Sandquist såsom sakkunnig.

Ur farmaceutisk synpunkt föreligger viss skillnad mellan läkemedel och apoteksvaror. Med läkemedel förstås sålunda i gällande apoteksvarustadga varor, som äro avsedda att vid utvärtes eller invärtes bruk förebygga, lindra eller bota sjukdom eller sjukdomssymptom hos människor eller djur. Många kemikalier användas i dylikt syfte och utgöra sålunda läkemedel. Enkla kemiska föreningar betraktas som apoteksvaror endast om de äro uppräknade i bilaga I till apoteksvarustadgan, och de beredningar, vilka utgöra apoteksvaror, finnas angivna i bilaga II vid nämnda stadga.

Alla apoteksvaror äro hänförliga till nr 222 i tulltaxan (stat. nr 539) och få införas till riket utan tull. Produkter, som innefattas i begreppet läkemedel, kunna däremot falla under många olika nummer i tulltaxan och bliva underkastade tull.

Av den i motionerna anförda motiveringen synes framgå, att motionärerna önska vinna sådan ändring i tullförfattningarna, att alla för tillverkning av apoteksvaror avsedda produkter finge införas till riket utan tull.

Såsom motivering för den sålunda föreslagna ändringen i tullförfattningarna hava motionärerna anfört i huvudsak följande:

Enligt gällande bestämmelser finge läkemedel införas till riket utan tullavgift. Den svenska läkemedelsindustrien vore emellertid för sin tillverkning i betydande utsträckning beroende av råvaror, som måste importeras, och dessa råvaror droge till övervägande del tull enligt olika tariffer. Det vore uppenbarligen i hög grad otillfredsställande, att den svenska industrien på detta sätt missgynnades i förhållande till de utländska konkurrenterna. Att befria de svenska läkemedelsproducenterna från berörda tullavgifter skulle även utgöra ett beaktansvärt led i strävandena att sänka läkemedelspriserna. Vidare hade de svenska industrierna enligt uppgift i vissa fall dragit sig för att upptaga nya produktioner på grund av svårigheten att hålla konkurrenskraftiga priser. Nämda olägenheter skulle kunna undvikas på det sätt, att de svenska läkemedelsfabrikanterna berättigades att importera de råvaror, som vore avsedda för läkemedelstillverkning, utan erläggande av tull. Förutsättningen för tullfriheten borde lämpligen vara, att vederbörande importör beträffande varje varuparti till tullmyndigheten avlämnade en på heder och samvete avgiven förklaring av innehåll, att varupartiet komme att av importören förädlas genom tillverkning av läkemedel. För att grossister inom läkemedels- och kemikaliebranscherna icke skulle bli missgynnade, tarvades en kompletterande bestämmelse därom, att dessa skulle vara berättigade till restitution av erlagda tullavgifter i den mån vederbörande kunde styrka, att varorna försålts till svensk läkemedelsfabrikant och denne beträffande varupartiet till importören avgivit på heder och samvete lämnad förklaring, att partiet av fabrikanterna inköpts i och för läkemedelstillverkning.

På därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran har utskottet emottagit över motionerna avgivna utlåtanden dels av medicinalstyrelsen den 19 mars 1938 dels ock av kommerskollegium och generaltullstyrelsen gemensamt den 30 mars 1938. Vid förenämnda utlåtanden ha fogats yttranden av apotekarsocietets direktion och Sveriges kemiska industrikontor.

Då de fördelar, som ett genomförande av motionärernas förslag skulle medföra, syntes vara relativt ringa och av betydelse för endast ett obetydligt antal läkemedel samt endast föga ägnade att förbilliga läkemedlen, men det tekniska genomförandet av förslaget torde vara förenat med synnerligen stora svårigheter, har *apotekarsocietets direktion* såsom sin mening uttalat, att motionerna, trots sitt goda syftemål, icke syntes böra läggas till grund för ändring av nu gällande föreskrifter i ämnet.

Medicinalstyrelsen har anfört bland annat följande:

Från läkemedelsfabrikanternas sida har i annat sammanhang upprättats en förteckning över vissa varor och kemiska produkter, vilka vanligen ingå som beståndsdelar i läkemedel, såsom vaselin, paraffin, jod, kvicksilver, järnklorid, zinkoxid etc., och vilka äro av större betydelse vid läkemedelsfabrikationen. Denna förteckning, som upptager ett tjugotal varor, av vilka de flesta icke utgöra apoteksvaror, har vid en undersökning i tulltaxeringsavseende visat sig omfatta tullfria varor på ett undantag när. Den vara, som utgör undantag, nämligen vaselin, är åsatt en tullavgift av 2 kronor per 100 kilogram, beräknat på bruttovikt. Förteckningen lämnar alltså icke stöd för uppfattningen,

att särskilda åtgärder i den riktning, motionärerna föreslagit, skulle vara av nöden.

Emellertid har från fabrikanternas sida framhållits följande. Jämlikt nu gällande bestämmelser måste tullavgift erläggas vid införsel av bland annat tvenne grupper av varor, som användas vid den inhemska läkemedelstillverkningen. Till den första varugruppen höra sådana tidigare i handeln icke förekommande varor, vilka på grund av sin huvudsakliga användning såsom läkemedel skulle utgöra apoteksvaror och således vara tullfria men vilka såsom nytillkomna ännu icke upptagits i den till apoteksvarustadgan fogade bilaga I. När denna bilaga i allmänhet endast vart tredje år underkastas revision, kan fabrikant få erlägga införseltull för här avsedd vara under en tid intill tre år, trots att varan är att anse som apoteksvara. En rättelse av detta förhållande skulle kunna vinnas, därest bestämmelserna om revision av apoteksvarustadgans bilagor underginge vederbörlig ändring. Medicinalstyrelsen är dock av den uppfattningen, att varugruppen ifråga i här angivna avseende icke är av den betydelse, att åtgärder i berörda syfte böra vidtagas, innan en framtida allmän revision av apoteksvarustadgan kan komma till stånd.

Vad den andra varugruppen beträffar omfattar densamma produkter, som utgöra halvfabrikat eller råvaror, till exempel thionylklorid, ortooxikolin m. fl., vilka användas vid framställning av vissa sömnmedel, antipyretika m. fl. Den tullavgift, som påföres dessa varor, vilka införas i betydande kvantiteter, torde kunna utgöra ett verkligt hinder för de inhemska läkemedelsfabrikanterna i konkurrensen med de utländska tillverkarna. Inom vårt land torde nämnda varor icke komma till annan användning än som material för läkemedelsframställning. Denna torde vad beträffar flertalet av omnämnda läkemedel icke kunna ske annat än fabriksmässigt och förutsätter särskilda anordningar, varför som importörer av varor, tillhörande nämnda grupp, endast torde ifrågakomma de fabriker, som förarbota desamma. Oaktat varugruppen enligt vad medicinalstyrelsen inhämtat endast omfattar ett mindre antal varor, vilka införas av ett fåtal fabrikanter, finner styrelsen, med hänsyn till att de vid införseln av varorna erlagda tullavgifterna lära representera ett avsevärt belopp, att fog föreligger för kravet på tullfrihet för de till gruppen hörande varorna.

Med avseende å författningstekniska åtgärder för genomförande av dylik tullfrihet synes det styrelsen nödigt, att varorna på grund av sin karaktär uppföras under särskild tulltaxerubrik, förslagsvis betecknad »Kemiska produkter, avsedda enbart för framställning av läkemedel». Användningen för tillverkning av läkemedel torde böra styrkas med intyg av vederbörande fabrikant. Droghandel skulle under sådana förhållanden kunna förmedla införseln, men skulle härvid krävas intyg av vederbörande fabrikant, förslagsvis med bestyrkande av den importerande drogaffären. Försäljning genom mellanhänder på annat sätt än som här nämnts skulle då vara utesluten.

Medicinalstyrelsen tillstyrker sålunda, att sådana åtgärder vidtagas, att i styrelsens utlåtande avsedda halvfabrikat och råvaror få införas hit till riket utan tullavgift.

I det av kommerskollegium inhämtade yttrandet framhåller *Sveriges kemiska industrikontor*, bland annat, att det tvivelsutan funnes stöd för den i motionerna uttalade uppfattningen, att den svenska industrien på ifrågasvarande område i tullhänseende missgynnades i förhållande till de utländska

konkurrenterna. Missförhållandena hade på senare tiden blivit föremål för större uppmärksamhet än tidigare i och med att starkare vikt lagts vid önskvärldheten av att landet i händelse av krig eller avspärrning hade tillgång till en mera utvecklade och mångsidig läkemedelsindustri än vad för närvarande vore fallet. En utveckling av industrien i denna riktning skulle bäst underlättas genom införandet av tull å vissa apoteksvaror, i vilket fall nu föreliggande fråga kanske delvis skulle komma i ett annat läge. Så länge tullfrihet bestode för samtliga apoteksvaror, syntes emellertid de inhemska tillverkarna med fog kunna kräva att i huvudsak bliva befriade från tull å viktigare råvaror och halvfabrikat, i den mån en sådan anordning med hänsyn till andra omständigheter kunde befinnas lämplig. Såvitt kemikontoret kunnat finna, vore praktiskt taget samtliga råvaror och halvfabrikat, vilka skulle kunna ifrågakomma, hänförliga till tulltaxenr 223 (stat. nr 540), som upptager kemiska preparat, ej särskilt nämnda, med tull av 15 procent av värdet. Kemikontoret anser därför, att syftet med motionerna skulle kunna vinnas på det sätt, att den under nr 223 i tulltaxan införda anmärkningen angående tullfrihet för vissa till sagda nummer hänförliga produkter utökades till att omfatta alla i taxan ej särskilt nämnda kemiska preparat, avsedda utslutande för tillverkning av apoteksvaror.

Kommerskollegium och *generaltullstyrelsen* ha anfört, att i anslutning till det yttrande, som kemikontoret avgivit, den frågan uppkommit, huruvida en ur olika synpunkter tillfredsställande lösning skulle kunna uppnås på sådant sätt, att tullfrihet medgäves för ett antal särskilt uppräknade artiklar, allt dock under förutsättning att förbrukaren avlämnade intyg därom, att de vore avsedda att användas utslutande för tillverkning av apoteksvaror. Frågan hade dryftats av representanter för den svenska industrien på området, vilka även uppgjort en preliminär förteckning över råvaror, som enligt uppgift endast eller till övervägande del importeras för nämnda ändamål och som för närvarande icke torde vara föremål för tillverkning inom landet. I denna förteckning hade upptagits ett femtiotal produkter, hänförliga till förut nämnda tulltaxenr 223.

Kommerskollegium och *generaltullstyrelsen* ha vidare, bland annat, anfört följande:

Av den i motionerna anförda motiveringen synes framgå, att motionärerna önska vinna sådan ändring i tullförfattningarna, att alla för tillverkning av *apoteksvaror* avsedda produkter finge införas till riket utan tull.

I gällande tulltaxa hava tidigare införts föreskrifter därom, att tull icke skall utgå för vissa eljest tullbelagda varor, när de införas till riket för att användas utslutande för ett bestämt ändamål. Dessa föreskrifter återfinnas i taxan såsom anmärkningar till de nummer, under vilka varorna i fråga falla. Man har emellertid hittills funnit sig böra medgiva sådan tullfrihet endast för ett jämförelsevis ringa antal artiklar, och såsom en förutsättning har ansetts böra gälla, att varorna äro lätt igenkännliga och huvudsakligen eller eljest i stor utsträckning hava användning för det angivna ändamålet.

Det medgivande, som ifrågasattes i föreliggande motioner, skulle, till skillnad från de förut berörda, icke bliva begränsat till vissa, särskilt nämnda

artiklar utan erhålla en mera allmän karaktär. Endast genom ett sådant medgivande skulle tullfrihet kunna vinnas för samtliga råvaror och halvfabrikat för tillverkning av apoteksvaror, enär en mångfald olika produkter kunna komma till användning för nämnda ändamål. Apoteksvaror framställas nämligen icke blott av kemiska produkter i egentlig mening utan även av ett flertal andra ämnen, såsom sprit, olika slag av socker, stärkelse och fett samt kautschuk, ättiksyra och flyktiga oljor. Vissa slag av vävnader nyttjas även såsom material vid tillverkning av plåster. Att uppgöra en fullständig förteckning över alla dessa varor möter helt naturligt stora svårigheter. Det synes dock vara uppenbart, att ett allmänt medgivande av tullfrihet för varor, avsedda att användas inom ifrågavarande fabrikation, skulle komma att få betydelse vid tillämpningen av ett mycket stort antal nummer i tulltaxan.

Det är vidare att märka, att flertalet av de produkter, som användas för tillverkning av apoteksvaror, torde kunna nyttjas jämväl vid framställning av andra artiklar. De fabikanter, som bedriva tillverkning av apoteksvaror, lära även som regel i anslutning till denna tillverkning framställa andra kemiska produkter. Därest nu dessa fabrikanter erhöle tullfrihet för råmaterial och halvfabrikat, avsedda uteslutande för tillverkning av apoteksvaror, bleve det nödvändigt för vederbörande att i fråga om vissa varuslag inom verksamheten göra sträng skillnad mellan olika partier med hänsyn till användningen. Detta skulle säkerligen i många fall kunna bliva förenat med vissa svårigheter.

Härtill kommer, att de produkter, som användas i apoteksvarufabrikationen, i viss utsträckning äro föremål för tillverkning inom landet. Någon ändring av gällande tullbestämmelser i föreslagen riktning synes då icke lämpligen böra vidtagas, förr än undersökning blivit verkställd i syfte att utröna, huru en dylik ändring skulle komma att beröra den inhemska industrien på området. Under den tid, som stått ämbetsverken till buds för afgivande av det begärda yttrandet över motionerna, har en sådan undersökning icke hunnit utföras.

Såsom förut nämnts framhåller kemikontoret i sitt yttrande, att frågan lämpligen skulle kunna lösas på det sätt, att medgivandet av tullfrihet begränsades till att omfatta endast sådana för tillverkning av apoteksvaror avsedda kemiska produkter, som falla under nr 223, vilket nummer utgör slumprubriken inom tulltaxans avdelning VI A, omfattande kemiska grundämnen och deras föreningar, andra kemiska produkter, ej annorstädes upptagna, samt apoteksvaror. Det är uppenbart, att en dylik begränsning är ägnad att i vissa avseenden förenkla problemet. Den lösning, som kemikontoret ifrågasatt, kan emellertid icke anses helt undanröja någon av de betänkligheter mot förslaget, som ämbetsverken i det föregående yppat.

Vad slutligen beträffar förslaget att i tulltaxan föreskriva tullfrihet för vissa, särskilt angivna artiklar under förutsättning att intyg avlämnades där- om, att de vore avsedda att användas uteslutande för tillverkning av apoteksvaror, vilja ämbetsverken för sin del icke direkt motsätta sig en sådan anordning. Emellertid äro ämbetsverken icke beredda att nu tillstyrka dylik tullfrihet för det femtiotal produkter av sinsemellan rätt olikartad beskaffenhet, som representanter för den inhemska industrien upptagit i förut omnämnda preliminära förteckning. I detta sammanhang vilja ämbetsverken även framhålla, att man, om nu berörda väg beträdes, torde hava att räkna med att krav sedermera ständigt komme att framställas om komplettering av taxans föreskrifter i denna del, allt efter som nya produkter, avsedda att användas inom nämnda tillverkning, bleve föremål för import.

I likhet med motionärerna finna ämbetsverken, att gällande bestämmel-

ser på ifrågavarande område äro så till vida otillfredsställande, som de leda till att vissa ämnen för tillverkning av apoteksvaror bliva belagda med tull, under det att de färdiga produkterna äro tullfria. En ändring häri synes emellertid icke lämpligen böra åstadkommas på sätt motionärerna föreslagit. I den mån en utvidgning av tullfriheten för råvaror och halvfabrikat befinnes önskvärd, torde en justering av bestämmelserna böra vidtagas i vanlig ordning, nämligen så att vissa artiklar utbrytas ur de nummer i tulltaxan, under vilka de nu falla, och upptagas särskilt för sig i sitt rätta sammanhang med tullfrihet.

Under åberopande av vad sålunda anförts ha kommerskollegium och generaltullstyrelsen avstyrkt bifall till de föreliggande motionerna.

Utskottet.

Det förhållandet, att för tillverkning av apoteksvaror avsedda råämnen och halvfabrikat i många fall äro tullpliktiga, medan tullfrihet åtnjutes för de färdigberedda apoteksvarorna, kan uppenbarligen icke anses tillfredsställande. I föreliggande motioner har därför framlagts förslag, enligt vilket tillverkare av apoteksvaror skulle vara berättigade att tullfritt införa dylika råämnen och halvfabrikat under villkor, att intyg företeddes att de uteslutande vore avsedda för apoteksvarutillverkning. Tullfrihet på grundval av dylika s. k. förbrukarintyg är jämlikt i tulltaxan intagna bestämmelser redan genomförd beträffande vissa råämnen och halvfabrikat. Sålunda medgives dylik tullfrihet exempelvis för dinatriumfosfat, som är avsett för tillverkning av kreatursfoder, samt för i taxan ej särskilt nämnda kemiska preparat, vilka skola användas såsom acceleratorer eller antioxidationsmedel inom gummivaruindustrien. De jämförelsevis fåtaliga varuslag, som omfattas av dessa tullfrihetsmedgivanden, karakteriseras i regel av att de äro lätt igenkännliga och hava tämligen avgränsade användningsområden, varför det merendels icke möter några större svårigheter att utöva den erforderliga kontrollen över att varorna nyttjas uteslutande för det i intyget uppgivna syftet. Helt annorlunda torde kontrollmöjligheten komma att ställa sig, därest tullfrihet skulle med stöd av förbrukarintyg medgivas för den mångfald av tullpliktiga artiklar, som användas för framställning av apoteksvaror. Härvid rör det sig om råämnen och halvfabrikat, som ofta hava användning för ett flertal andra ändamål än för apoteksvarutillverkning och som i många fall endast med stor svårighet kunna skiljas från andra, till utseende och sammansättning likartade varor. Beträffande dylika slag av råämnen och halvfabrikat skulle, såsom framhållits av såväl kommerskollegium och generaltullstyrelsen som apotekar societetens direktion, svårigheter uppstå för upprätthållandet av den kontroll över varornas användning, som nödvändig göres av ett på intygsförfarande grundat, allmänt tullfrihetsmedgivande. Ett dylikt medgivande är ägnat att väcka betänkligheter även ur den synpunkten, att detsamma skulle komma att omfatta åtskilliga varuslag, som äro föremål för tillverkning inom landet och som på denna grund ansetts böra beläggas med viss skyddstull. På grund av nu anförda omständigheter finner utskottet sig icke kunna tillstyrka införandet av en anordning, enligt vilken alla varor, som i avgivet intyg för-

klaras vara avsedda för apoteksvarutillverkning, skulle utlämnas tullfritt. Denna fråga synes i stället böra lösas på det sätt, att tullfrihet efter erforderlig utredning medgives för vissa bestämda råvaror och halvfabrikat, som äro av större betydelse för apoteksvarutillverkningen, under förutsättning att andra berättigade näringsintressen icke därigenom skadas. Tullfriheten bör därvid icke bindas vid en bestämd användning av den vara, varom fråga är. Då enligt vad utskottet inhämtat läkemedelsfabrikanterna igångsatt en förberedande utredning i detta syfte och framställning torde komma att till Kungl. Maj:t ingivas med hemställan om proposition i ämnet till nästa års riksdag, finner utskottet i frågans nuvarande läge icke anledning föreslå riksdagen att med föranledande av motionerna vidtaga någon åtgärd.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 156 av herr Holmström och II: 268 av herr Henriksson, om tullfrihet för varor, avsedda för läkemedelstillverkning m. m., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 6 maj 1938.

På bevillningsutskottets vägnar:

IVAR ANDERSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bårg, friherre Lagerfelt, Wahlmark, Sjødahl, Velander, Robert Berg, Eilif Sylwan, Johan Larsson, Herman Ericsson* och *Sköldén*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Norrköping, *Lövgren, Olsson* i Gävle, *Andersson* i Dunker, *Ericson* i Boxholm, *Johanson* i Huskvarna, *Werner* i Hultsfred, *Mårtensson* och *Hansson* i Vännäsby.
